

Bišu stropa noslēpums

Izrāde *Smilģis* ir absolūts režijas teātris, ko papildina izcils scenogrāfa, horeogrāfa, kostīmu mākslinieka darbs

MANS Dailes teātra izrādes *Smilģis* kods – izrādes *Raiņa sapņi, Pēdējā Leņina eglīte, Ziedonis un Visums*. Vismaz iesākumā, pirms Viestura Kairiša iestudējums iegūs savdabīgi smeldzīgas dzīles, pie kurām gribas kavēties arī, kad no teātra aiziets. Kavēties pie jautājumiem.

Bet, pirms runāt par tiem, mazliet par formu – izrādi. *Smilģis*, kam tekstu rakstījusi Māra Zālīte, bija iecerēts kā teātra jubilejas iestudējums pagājušogad, bet pirmizrādi piedzīvo citos apstākļos. Varbūt tā ir labāk. To redz, salīdzinot pirmo un otro cēlienu. Pirmajā, kā jau gaidāms no jubilejas «repertuārvienības», dominē Zālītes teksts, kas koncentrējies uz vēsturi. Pieņemtu, te skatīšanās perspektīvas būs atšķirīgas (atkarībā no tā, vai un cik labi izcilā režijas novatora, Dailes teātra dibinātāja Eduarda Smilģa dzīves likločos orientējas skatītājs), bet man jāsaka – diezgan garlaicīgi. Populāras anekdotes, drusku tenku, maz būtiskā.

Jāpiekrīt Artūra Skrastiņa Smilģim, kas pirmā cēliena izskaņā saviem «dubultniekiem» saka – neko jūs nerādāt, visu laiku tikai spēlējat... Tā ir arī uz skatuves. Par spīti Ievas Jurjānes scenogrāfijai, kas

Recenzijas autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

Izklausīsies
izaicinoši,
bet aktieriski
Smilģis ir īsta
sieviešu izrāde

ar savu monolīto vērienu ietekmē gluži fiziski. Par spīti iestudējuma efektam – faktam, ka Smilģi izrādē ir seši: Kārlis Arnolds Avots, Artūrs Skrastiņš, Lauris Dzelzītis, Gints Grāvelis, Kaspars Dumburs, Toms Veličko. Dažādu paaudžu, dažādu talanta ieviržu mākslinieki, kostīmu mākslinieces Ilzes Vītoliņas vienādos uzvalciņos ietērpti.

Tiesa, ir lietas, kas pievērš uzmanību. Vai tiešām Smilģis nepateiks ne vārda par Smilģi kā mākslinieku? (Jā, nepateiks.) Kāpēc seši Smilģi, ja ainās Smilģis lielākoties ir viens, bet pārējie spēlē, kas nu vajadzīgs – sākot ar čekistiem, beidzot ar ikdienas līdzgaitniekiem?

Un tāpēc – asociācijas. Ar Alvja Hermaņa *Ziedoni un Visumu*, kurā pēc ieceres bija jābūt daudziem

Ziedoņiem, bet tika apjausts – nē, Ziedonis var būt (un ir) tikai viens. Ar Kirila Serebrenņikova *Raiņa sapņiem* – spožu mākslinieka darbu, radošo ideju kaleidoskopu. Ar Ulda Tirona *Pēdējā Leņina eglīti*, kuras galvenais varonis mirkli starp dzīvi un nāvi kļūst pa savas apziņas labirintiem. Tā ir apmaldīšanās sajūta, nespēja Smilģi noķert. Sapnis pārtop murgā, kļūstot kaut kur starp dzīves lauskām, tā arī netiekot tuvāk lielumam.

Tas nav tukši. Un tomēr – ja ne otrs cēliens, Smilģis man liktos viena no daudzām izrādēm. Pēc starpbrīža uz skatuves, šķiet, ir mazāk teksta, bet vairāk satūra. Izrāde kļūst par patstāvīgu, no jubileju loģikas neatkarīgu mākslas darbu, kā programmiņā saka Viesturs Kairišs.

Neesmu pārliecināta, ka *Smilģis* ir par Smilģi. Varbūt būtu godīgi teikt, ka Dailes teātrim dokumentālais Smilģis šodien nav interesants. Tas nav slikts, jo ir godīgi. Estētika novēco, mākslinieciskie modeļi mainās. Arī Smilģis kā personība izrādās nenotverams – pirmajā daļā intuitīvi uztvertais, ka teātris stāstu par viņu nespēj kopā salimēt, otrajā cēlienā ir princips – varonis tekalē pa bišu stropam līdzīgām šūnām, katrā viņu gaida pavisam citas, ar pārējām, šķiet, nekā nesaistītas dzīves fragments.

Šīs šūnas – Smilģa sieviešu stāsti – gan interesantā kārtā izrādās

SMILĢIS.

Nākamās
izrādes 17. un
18. septembrī.
12–30 eiro.

IR IESAKA

2-5
septembris

FESTIVĀLS. RĪGA JŪRMALA NACIONĀLAJĀ OPĒRĀ UN LIELAJĀ ĢILDĒ.

Lielajā ģildē uzstāsies

pianisti – 2. septembrī Leifs Ūve Ansnēss (attēlā), 4. septembrī plkst. 12 Mao Fudzita, bet 5. septembrī plkst. 12 viņš kopā ar vijolnieku Marku Buškovu, savukārt vakara koncertā muzicēs Marija Žuau Pireša. Nacionālajā opērā 3. un 4. septembrī Baireitas festivāla orķestris Andra Nelsona vadībā kopā ar solistiem Kristīni Gerki, Klausu Florianu Fogtu un Ginteru Groisbeku (4. septembrī) atskaņos Vāgnera mūziku. Biljetes cena 15–190 €. Riga-jurmala.com

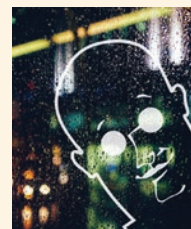
4
septembris

FORUMS. BALTĀ NAKTS DAŽĀDĀS VIETĀS.

Mūsdienu

kultūras forums vēltīts Aleksandram Čakam, kam šogad aprit 120. Varēs izvēlēties kādu no dzejniekam veltītajiem pastaigu maršrutiem, ieklausīties viņa dzejā pie pilsētā izvietotajiem vides objektiem.

Spīķeru koncertzālē būs izrāde *Jaunais. Čaks. Klausītājs*. Savas programmas piedāvās arī laikmetīgās mākslas festivāls *Survival Kit 12*, mūzikas festivāls *Skaņu mežs*, Botāniskajā dārzā būs video mākslas un mūzikas pasākums *Videoģ rāfija XV*. Vairāk informācijas Baltanakts.lv

Izrādes scenogrāfe – Ieva Jurjāne

laikmetīgi un, pateicoties aktrišu ansamblim, sniedz daudz prieka gan tiem, kuri par konkrēto dāmu dzīvesgājumu ir informēti, gan vienkārši dzirkstošās spēles apburtajiem. Izklaussies izaicinoši, bet aktieriski Smilģis ir īsta sieviešu izrāde. Kristīne Nevarauska (Berta), Ilze Ķuzule- Skrastiņa (Ertnere), Rēzija Kalniņa (Štengele), Dārta Daneviča (Eleonora), Ieva Segliņa (Anna, Rainis, Lelde), Lidija Pupure (Smilģa māte) – ļoti atšķirī-

gas, katra savā veidā spožas. Bauda skatīties!

Aktieriem vīriešiem kā individuāliem māksliniekiem it kā palaimējies mazāk. Bet tāda ir šīs izrādes loģika: kustēties kā masai, ieplūst scenogrāfijā. Veidot nevis raksturus, bet vizuālus tēlus. Un šajā aspektā izrāde patiešām pierāda sevi kā mākslas darbu ar lielo «M». Tas ir absolūts režijas teātris, ko papildina izcils scenogrāfa, horeogrāfa, kostīmu mākslinieka darbs.

Ja tā padomā – lai cik atšķirīga izskatā, pēc būtības ļoti smilģiska pieeja. Monumentāli un poētiski, ar fenomenālu intelektuālu atvēršanos un metaforām, kuru sarežģītība satricina un neatlaiž. Ko vērts vien ir tēls «skatuve – zārks»... Māksla – nāve. Strops – barotājs, strops – cietsums. Turpināt var ilgi. Un, pat ja tas ne vienmēr ir tieši par Smilģi, manuprāt, tas ir daudz vērtīgāk – domāt par lielo, nevis par to, ar ko Smilģis dzēra vai gulēja. ●

FOTO – KRISTAPS KALINS

4. 18. septembris

IZRĀDE. NASING SPEŠĀL GERTRŪDES IELAS TEĀTRĪ.

Izrāde par vienu no garākajām Saeimas sēdēm – tā notika 2008. gada decembrī un ilga 28 stundas un 16 minūtes. Izrādē ir deputātu un valdības pārstāvju runātais, kas atklāj aizrautīgu

ciņu par varu un vēlētajā balsi. Režisors Andrejs Jarovojis. Aktieri Ansis Bētiņš, Artūrs Čukurs, Jana Ļisova, Elizabete Skrastiņa, Mārtiņš Upenieks. 4. septembrī izrāde koncertzālē *Latvija*, 18. septembrī – ĢIT. Biļetes cena 15 €. *Git.lv*

8. 18. septembris

FESTIVĀLS. HOMO NOVUS DAŽĀDĀS VIETĀS.

Starptautiskajā Jaunā teātra festivālā desmit dienas visdažādākajos formātos – klātienē, attālināti, pa telefonu un tekstveidā – norisināsies 23 izrādes un notikumi. Programmā iekļauti latviešu jaundarbi, kā arī izrādes, kas tapušas sadarbībā ar māksliniekiem no Norvēģijas, Kanādas, Itālijas, Vācijas, Austrālijas, ASV un citām valstīm. Attēlā skats no Ivetas Poles izrādes *Bee Matter*. Biļetes cena 5–15 €. Vairāk informācijas *Homonovus.lv*

